

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΟΙΝΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ»

Εργαστήριο ΚΠΕ-09: Παρέμβαση σε οικογένειες που αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της ουσιοεξάρτησης

Εαρινό εξάμηνο: 2021 KEY FamilyWork

Ωρα και ημέρα: Τρίτη 2:30 – 5:30, Παρασκευή 2:30 – 5:30, Σάββατο 2:30 – 5:30
Διδάσκουσα: Σοφία Τριλίβα, triliva@uoc.gr

Περίληψη Εργαστηρίου

Περιγραφή

Το παρόν εργαστήριο παρέχει στους μεταπτυχιακούς φοιτητές εξάσκηση στις θεραπευτικές μεθόδους των μεταμοντέρνων προσεγγίσεων οικογενειακής θεραπείας που μπορούν να εφαρμοστούν στην αντιμετώπιση της κατάχρησης ουσιών και του εθισμού εντός οικογενειακού πλαισίου.

Αρχές εργαστηρίου

Πρόκειται για ένα εργαστήριο υποχρεωτικό για τους φοιτητές προκειμένου να αποκτήσουν τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την κλινική παρέμβαση σε οικογένειες που αντιμετωπίζουν ζητήματα κατάχρησης ουσιών και εθισμού. Παρέχει τις απαραίτητες βάσεις και υποστηρίζει την εξειδίκευση και τη συγκέντρωση των προδιαγραφών που είναι απαραίτητες για την προηγμένη πρακτική στις οικογενειακές παρεμβάσεις.

Στόχοι

- Οι συμμετέχοντες θα εξερευνήσουν τις πρακτικές και τεχνικές δεξιότητες των μεταμοντερνων προσεγγίσεων και πως εφαρμόζονται στις εξαρτήσεις, συμπεριλαμβάνοντας:
  - Της εργασίας των Michael White και David Epston με την Αφηγηματική Θεραπεία
  - Την εστιασμένη στη λύση θεραπεία
- Οι συμμετέχοντες θα μάθουν να παρατηρούν τη γλώσσα, το πώς οι λέξεις, οι ταμπέλες και οι διαγνώσεις πυροδοτούν σκέψεις που επηρεάζουν το τρόπο με τον οποίο γνωρίζουμε τους πελάτες.
- Οι συμμετέχοντες θα μάθουν πώς να διατηρούν μια στάση μη παθολογικοποίησης και πώς να θέτουν ερωτήσεις που είναι παραγωγικές και που οδηγούν σε προτιμώμενη από τον πελάτη αλλαγή.
- Οι συμμετέχοντες θα μάθουν να αντιλαμβάνονται το πρόβλημα ως κάτι που δεν είναι μέρος της ταυτότητας του ατόμου.
- Οι συμμετέχοντες θα μάθουν να χρησιμοποιούν τη γλώσσα και τη θεραπευτική σχέση με τρόπο που βοηθά τα άτομα να απομακρυνθούν από τις πραγματικές επιπτώσεις του κοινωνικού, πολιτισμικού και πολιτικού πλαισίου που διατηρεί τα προβλήματά τους ζωντανά.
- Οι συμμετέχοντες θα μάθουν πώς να συνεργάζονται με τους άλλους για τη συνδημιουργία ιστοριών ελπίδας, απελευθέρωσης και δυνατότητας εν όψει καταπιεστικών δυνάμεων.
- Οι συμμετέχοντες θα μάθουν να αμφισβητούν την ανισότητα ισχύος που χαρακτηρίζει τη θεραπευτική σχέση και να τοποθετούν την αυτενέργεια του πελάτη πάνω από τη δική τους ισχύ και τεχνογνωσία.

Διδακτική Μεθοδολογία και Στρατηγική

Η διδακτική μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί θα είναι Για την επίτευξη αυτών των στόχων θα χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθες στρατηγικές και μέθοδοι διδασκαλίας:

1. Παιχνίδια ρόλων

2. Οπτικοακουστικές παρουσιάσεις συνεδριών
3. Συνεργατική μάθηση
4. Μελέτες περίπτωσης
5. Εφαρμογή τεχνικών
6. Εκτίμηση, αξιολόγηση, και επιλογή τεχνικών παρέμβασης

Περίγραμμα εργαστηρίου

	Περιγραφή μαθήματος
11.5.2021	<p>Retelling, Restorying and Narrating Substance use, Misuse and Addiction</p> <p>Υποχρεωτική ανάγνωση:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Morgan, A. (2011). Τι είναι η αφηγηματική θεραπεία; Θεσσαλονίκη: University Studio Press. 2. Morgan, M. L., Brosi, W. A., & Brosi, M. W. (2011). Restorying Older Adults' Narratives About Self and Substance Abuse, <i>The American Journal of Family Therapy</i>, 39:5, 444-455, DOI: 10.1080/01926187.2011.560784 3. Roe, S. L. (2012). Family therapy for drug abuse: review and updates 2003-2010. <i>Journal of marital and family therapy</i>, 38(1), 59–81. 4. Suddeath, E. G., Kerwin, A. K., Dugger, S. M. (2017). Narrative Family Therapy: Practical Techniques for More Effective Work with Couples and Families. <i>Journal of Mental Health Counseling</i>, 39(2), 116-131. <p>Παιχνίδια ρόλων: Αποδόμηση</p> <p>Ημερολόγιο και προετοιμασία:</p> <p>Callahan, T. (2001). "Alcohol, drugs, suffering." <i>Dulwich Centre Journal</i> 2001 Nos 3&4.</p>
14.5.2021	<p>Αποδόμηση ιστοριών κουρασμένων με προβλήματα χρήσης, κατάχρησης και εξάρτησης</p> <p>Υποχρεωτική ανάγνωση:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. White, M., & Epston, D. <i>Narrative means to therapeutic ends</i>. NY: W.W. Norton & Co. 2. Zetta G. Kougiali, Alessandra Fasulo, Adrian Needs & Darren Van Laar (2017). Planting the seeds of change: Directionality in the narrative construction of recovery from addiction, <i>Psychology & Health</i>, 32:6, 639-664, DOI: 10.1080/08870446.2017.1293053 3. Dunlop, W. L. & Tracy, J. L. (2013). Sobering Stories: Narratives of Self-Redemption Predict Behavioral Change and Improved Health Among Recovering Alcoholics. <i>Journal of Personality and Social Psychology</i>, 104(3), 576-590. <p>Παιχνίδια ρόλων: Retelling and restorying</p> <p>Ημερολόγιο & Προετοιμασία: White, M. (1997). 'Challenging the</p>

	<p>culture of consumption: Rites of passage and communities of acknowledgement' Dulwich Center.</p> <p>Crowe, T. Externalizing questions Dulwich Center.</p>
<p>15.5.2021</p>	<p>Ερωτήσεις εξωτερίκευσης</p> <p>Παιχνίδια Ρόλων</p> <p>Ημερολόγιο & Προετοιμασία: Herig, B.A. (2010). Michael and 'the drink' . International Journal of Narrative Therapy & Community Work.</p>
<p>18.5.2021</p>	<p>Διάλογοι εξωτερίκευσης και ανασκάπτοντας μοναδικές εκβάσεις</p> <p>Υποχρεωτική ανάγνωση:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Epston, D. (2014). Ethnography, co-research, and insider knowledges. <i>Australian and New Zealand Journal of Family Therapy</i>, 35, 105-109. 2. Madigan, S. P. (1992). The application of Michele Foucault's philosophy in the problem externalizing discourse of Michael White. <i>Journal of Family Therapy</i>, 14, 265-279. 3. Denborough, D. (2014). Michael White and adventures from down under. <i>Australian and New Zealand Journal of Family Therapy</i>, 35, 110-120. <p>Παιχνίδια ρόλων Διάλογοι εξωτερίκευσης ή ανασκάπτοντας μοναδικές εκβάσεις</p> <p>Ημερολόγιο & Προετοιμασία</p> <p>Ikin, D. (2008). Stories from the Room of Many Colours Ritual and reclamation with people wishing to make changes to drug and alcohol use to a 'safe and full of care' life. <i>International Journal of Narrative Therapy & Community Work</i></p>
<p>21.5.2021</p>	<p>Ξανα-γράφοντας διαλόγους: η δημιουργία καινούργιων ιστοριών</p> <p>Υποχρεωτική ανάγνωση:</p> <p>Dunlop, W. L. & Tracy, J. L. (2013). Sobering Stories: Narratives of Self-Redemption Predict Behavioral Change and Improved Health Among Recovering Alcoholics. <i>Journal of Personality and Social Psychology</i>, 104(3), 576-590.</p> <p>Ημερολόγιο & προετοιμασία:</p> <p>Smith, L & Winslade, J. (1997). 'Consultations with young men migrating from alcohol's regime'. Dulwich Center.</p>
<p>22.5.2021</p>	<p>Κατασκευάζοντας αφηγήσεις που κάνουν τη διαφορά</p>

	<p>Παιχνίδια ρόλων</p> <p>Ημερολόγιο & προετοιμασία:</p> <p>Hegarty, T., Smith, G., & Hammersley, M. (2010). <i>Crossing the river: a metaphor of separation, liminality, and reincorporation</i>. International Journal of Narrative Therapy & Community Work.</p>
<p>25.5.2021</p>	<p>Κατασκευάζοντας αφηγήσεις που κάνουν τη διαφορά</p> <p>Υποχρεωτική ανάγνωση:</p> <p>White, M., & Epston, D. <i>Narrative means to therapeutic ends</i>. NY: W.W. Norton & Co.</p> <p>Ημερολόγιο & Προετοιμασία: Man-kwong, H. (2004). Overcoming Craving: The Use of Narrative Practices in Breaking Drug Habits [online]. International Journal of Narrative Therapy & Community Work, 17-24.</p>
<p>28.5.2021</p>	<p>Υπέρβαση των πόθων και το συστημικό ψυχόδραμα</p> <p>Βιωματική άσκηση και παιχνίδια ρόλων</p> <p>Ημερολόγιο</p> <p>Προετοιμασία:</p> <p><i>Daniopoulos, D. (2011)</i>. Rooftop dreams: Steps during a rite of passage from a life dominated by the effects of drugs and abuse to a 'safe and full of care' life. International Journal of Narrative Therapy & Community Work</p>
<p>29.5.2021</p>	<p>Θεραπευτικά γράμματα & τελετές</p> <p>Υποχρεωτική ανάγνωση:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. White, M., & Epston, D. <i>Narrative means to therapeutic ends</i>. NY: W.W. Norton & Co. 2. Bjorøy, A., Madigan, S., & Nylund, D. (2015). The practice of therapeutic letter writing in narrative therapy. 3. Diamond, J. (2000). Letters. Family Therapy Networker. <p>Βιωματική άσκηση: Internalized other letter writing</p> <p>Γράμματα και τελετές</p> <p>Ημερολόγιο & Προετοιμασία</p>

<p>01.6.2021</p>	<p>Εστιασμένη στη λύση θεραπεία</p> <p>Υποχρεωτική ανάγνωση:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O’Hanlon, B. (1999). <i>Do one thing different</i>. NY: William Morrow and Co. 2. Mason, W. H., Chandler, M. C., Grasso, B.C. (1996). Solution based techniques applied to addictions. <i>Alcoholism Treatment Quarterly</i>, 13(4), 39-40. <p>Παιχνίδια ρόλων και παρουσίαση εργασίας: Preferred stories of identity</p> <p>Ημερολόγιο & Προετοιμασία</p> <p>Anonymous (2005). ‘On the need for creating a community-based resource for deconstructing addiction informed by narrative practice’. Dulwich Center</p>
<p>04.6.2021</p>	<p>Κοινότητα και αφηγήσεις</p> <p>Υποχρεωτική ανάγνωση:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Carr, A. (1998). Michael White's Narrative Therapy. <i>Contemporary Family Therapy</i>, 20(4), 485-203. 2. Cain, C. (1991/2009). Personal stories: identity acquisition and self-understanding in Alcoholics Anonymous. <i>Ethos</i>, 19(2), 210-253. 3. Taïeb, O., Révah-Lévy, A., Moro, M. R., & Baubet, T. (2008). Is Ricoeur's Notion of Narrative Identity Useful in Understanding Recovery in Drug Addicts? <i>Qualitative Health Research</i>, 8(7), 990-1000. <p>Παιχνίδια ρόλων</p> <p>Ημερολόγιο & Προετοιμασία</p> <p>Hegerty, T. (2009). Songs as re-tellings. <i>The International Journal of Narrative Therapy and Community Work</i>. www.dulwichcentre.com.au</p>
<p>08.6.2021 2:30 – 8:30</p>	<p>Παρουσιάσεις, τραγούδι και κλείσιμο</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Harrison, K. (2019). The social potential of music for addiction recovery. <i>Music & Science</i>. https://doi.org/10.1177/2059204319842058 2. Bishop-Williams, Justin, "Music Therapy's Impact on Substance Abuse Recovery" (2017). Capstone Projects and Master's Theses. 104. https://digitalcommons.csumb.edu/caps_thes_all/104

3. Hohmann, L., Bradt, J., Stegemann, T., & Koelsch, S. (2017). Effects of music therapy and music-based interventions in the treatment of substance use disorders: A systematic review. *PloS one*, 12(11), e0187363. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0187363>

Ιστορίες και αφηγήσεις και τραγούδι

Παρουσίαση βίντεο- εργασιών

Πρότυπα Ακαδημαϊκής Δεοντολογίας

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να ακολουθήσετε τους κανόνες δεοντολογίας που αφορούν την εχεμύθεια, την ηθική του δικαίου, του ενδιαφέροντος και της κριτικής. Επίσης, δεν επιτρέπεται η λογοκλοπή. Εάν γίνει αντιληπτή λογοκλοπή σε εργασία κάποιου φοιτητή, θα κοπεί και θα χάσει το μάθημα.

Πολιτική Παρακολούθησης

Για να περάσετε το μάθημα είναι **υποχρεωτικό να μην κάνετε πάνω από 2 απουσίες**. Επιπλέον, παρακαλώ να είστε συνεπείς στην ώρα προσέλευσης στο μάθημα. Οι εργασίες πρέπει να κατατίθενται στην ώρα και μέρα που θα καθορίζεται από το διδάσκοντα, θα χάνετε βαθμούς για εργασίες που δεν κατατίθενται στην ώρα τους.

Εργασίες και αξιολόγηση

1. Εργασία: Preferred stories of identity 20% (Παράδοση 1.6.2021)
2. Συμμετοχή σε βιωματικές ασκήσεις και η ανάλυση τους στο ημερολόγιο 30% (Παράδοση ημερολογίου 15.06.2021)
3. Βιντεοσκόπηση ή μαγνητοφώνηση συνεδρίας και γραπτή ανάλυση της συνεδρίας 50% (παρουσίαση και παράδοση εργασίας 8.6.2021)

Βιβλιογραφία (πρόσθετη)

- Beels, C. C. (2009). Some historical conditions of narrative work. *Family Process*, 48(3), 363-378.
- Choate, P.W. (2015). Adolescent alcoholism and drug addiction: the experiences of parents. *Behavioral Sciences*, 5, 461-476. Doi: 10.3390/bs5040461.
- Gergen, K. J. (2016). Θεραπευτικές πραγματικότητες. Συνεργασία, καταπίεση & σχεσιακή ροή. Επιστημονική επιμέλεια: Φιλία Ίσαρη. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.
- Haskell, R. et al., (2016). Service user and family member perspectives on services for mental health, substance use/addiction, and violence: a qualitative study of their goals, experiences and recommendations. *International Journal of Mental Health Systems*, 10(9). DOI 10.1186/s 13033-016-0040-3.
- Janulis, P. F. (2010). Understanding addiction stigma: examining desired social distance toward addicted individuals. College of Liberal Arts & Social Sciences Theses and Dissertations, Paper 16. <http://via.librarydepaul.edu/16>.
- Mason, W. H., Chandler, M. C., & Grasso, B. C. (1996). Solution based techniques applied to addictions. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 13(4), 39-49. DOI:10,1300/1020v13n04_04.
- Morgan, M. L., Brosi, W. A., & Brosi, M. W. (2011). Restorying Older Adults' Narratives About Self and Substance Abuse, *The American Journal of Family Therapy*, 39:5, 444-455, DOI: 10.1080/01926187.2011.560784
- Pace, G., et al., (2014). Internet addiction, temperament, and the moderator role of family emotional involvement. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 12, 52-63. DOI: 10.1007/s11469-013-9468-8.
- Polansky, M., et al., (2006). A qualitative study of an attachment-based parenting group for mothers of drug addictions: on being and having a mother. *Journal of Social Work Practice*, 20(2), 115-131.
- Roe, S. L. (2012). Family therapy for drug abuse: review and updates 2003-2010. *Journal of marital and family therapy*, 38(1), 59-81.

Rush, G. et al., (2013). Exploring core competencies for mental health and addictions work within a family health team setting. *Mental Health in Family Medicine*, 10, 89-100.

Santis, R., et al. (2013). A family-outreach intervention for engaging out-of-treatment drug abusers: pre- vs. post-treatment comparison. *Journal of substance abuse treatment*, 44, 61-70. DOI.org/10.1016/j.jsat.2012

Schanche Selbekk, A. , & Sagvaag, H. (2016). Troubled families and individualised solutions: an institutional discourse analysis of alcohol and drug treatment practices involving affected others. *Sociology of Health & Illness*. DOI:10.1111/1467-9566.12432.

Schanche Selbekk, A., Sagvaag, H. & Fauske, H. (2016). Addiction, families and treatment. A critical realist search for theories that can improve practice. *Addiction, Research & Theory*, 23(3), 196-204. DOI:10.3109/16066359.2014.954555.

Shineborne, P., & Smith, J. A. (2011). Images of addiction and recovery: an interpretative phenomenological analysis of the experience of addiction and recovery as expressed in visual images. *Drugs, education, prevention & policy*, 18(5), 313-322. DOI: 10.3109/09687634.2010.514621.

Smith, J. M., & Estafan, A. (2014). Families parenting adolescents with substance abuse-recovering the mother's voice: a narrative literature review. *Journal of Family Nursing*, 20(4), 415-421. DOI: 10.1177/1074840714554397.

Suddeath, E. G., Kerwin, A. K., Dugger, S. M. (2017). Narrative Family Therapy: Practical Techniques for More Effective Work with Couples and Families. *Journal of Mental Health Counseling*, 39(2), 116-131.

Thurgood, S., et al., (2014). Sevice user, family and friends' views on the meaning of a 'good outcome' of treatment for an addiction problem. *Drug, education, prevention and policy*, 21(4), 324-332. DOI: 10.3109/09687637.214.899987.